

Kousalova restaurace v Bytouchově na Riegrově turistické stezce.

1 RIEGROVA TURISTICKÁ STEZKA - BÍTOUCHOV

Se jménem Fr. L. Riegra se v jeho rodišti Semilech i okolí setkáváme velmi často. Nejen tato stezka, ale jeho jméno nese i turistická chata na Kozákově a hlavní semilské náměstí. Z něho je to do opěvovaného jizerského údolí ještě dva kilometry chůze dílem po silnici, dílem poľní cestou. V protáhlé obci Bítouchov si ji můžeme zpestřit prohlídkou zděné zvonice z r. 1812. Ve stráni položená stavba zaujme vysokou originální cibulovitou bání krytou šindelem. Ti, kteří vykoučijí z autobusového nebo vlakového nádraží v Podmoklicích, použijí trasu po opačném, tedy levém břehu Jizery. Obě cesty se sbíhají u rozcestníku poblíž bývalé restaurace Františka Kousala, kde mívali turisté poslední možnost se před nástupem na stezku občerstvit.

© Vydavatelství *Gentiana* – Jilemnice, tel. 481 543 966

G-XXXX/09

Panina v. Hlávče u Jami

2 RIEGROVA TURISTICKÁ STEZKA - ŽELEZNIČNÍ TRATĚ

Romantické kaňonovité údolí si mohli prohlížet už půl století před pěšími turisty pasažéry vlaků. Museli ovšem počítat s tím, že se jejich bohaté zrakové vjemy budou v rychlém časovém sledu střídát s tmou tunelů. V tomto dvoukilometrovém úseku jsou totiž celkem čtyři o celkové délce 743 m. Nejobtížnější práce při ražbě tunelů na této pardubicko-liberecké dráze v 2. pol. 19. století vykonávali Italové se zkušenostmi ze slavného rakouského Semmeringu. Po dva roky se z údolí ozývaly časté hromové rány, neboť mimořádně tvrdé fylitové skály se dařilo odstřelovat s pomocí střelného prachu jen s obtížemi. V místních obyvatelích vyvolávala tato doba neznámá činnost značné znepokojení.

© Vydavatelství *Gentiana* – Jilemnice, tel. 481 543 966

G-XXXX/09

Parte a Hingrový turistické stáhy.
Parte al turismo vojato do Hingro.

3 RIEGROVA TURISTICKÁ STEZKA - SOUTĚSKA V ŘEKÁCH

Geologové předpokládají, že Jizeře trvalo 5 milionů let, než si v tomto skalním masívu vymlela své koryto. Ale ještě ve 2. pol. 19. stol. svírala skaliska v těchto místech řeku tak těsně, že bylo možné, jak uvádějí dobové prameny, překonat ji suchou nohou s pomocí balvanu uprostřed pouhými dvěma skoky. Úzké hrdlo bránilo průtoku vody v čase povodní, za jarního tání se zde hromadily ledy a vznikalo tak nebezpečí zpětných vln. Tyto často se opakující problémy přiměly továrníka F. von Schmitta, jehož blízké přádelny a tkalcovny bývaly ohrožovány nejvíce, k radikálnímu řešení. V letech 1879-80 nechal soutěsku odstřelováním překážejících skal rozšířit do této podoby.

© Vydavatelství *Gentiana* - Jilemnice, tel. 481 543 966

G-XXXX/09

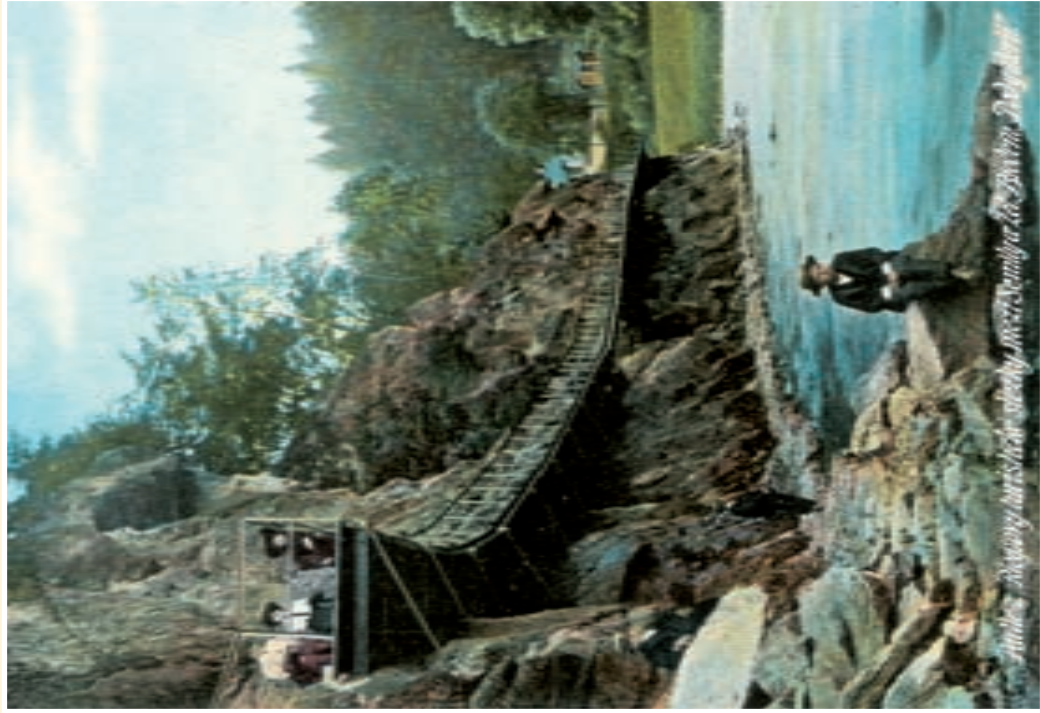

Photo: Napier Brothers, Steady West, Seattle Co., Wash. D. 1910

4 RIEGROVA TURISTICKÁ STEZKA - VISUTÁ GALERIE

Hned z kraje turistické stezky museli její realizátoři vyřešit obtížný úkol, jak zpřístupnit soutěsku v Řekách. Měli dvě možnosti: buď vylámat ve skále tunel jako to naproti učinili stavitelé železniční tratě, anebo zavěsit podél skály lávku. Rozhodli se pro druhé řešení, neboť tunelářské práce by byly mnohem náročnější a navíc výsledek by pro turisty nebyl tak efektní. Zážitek z chůze po 77 m dlouhé visuté lávce, jejíž konzoly jsou zabetonovány do skály, je neopakovatelný nejen na území Českého ráje. Turisté byli nadšeni pohledem do hloubky 5,5 m, kde zpěněné peřeje Jizery zdolávaly průtok zúženým korytem posetým mohutnými balvany. Po vybudování náhonu elektrárny se hladina řeky zvýšila, a tak zde dnešní návštěvníky očekává spíše velebné ticho.

© Vydavatelství *Gentiana* – Jilemnice, tel. 481 543 966

G-XXXX/09

---

5 RIEGROVA TURISTICKÁ STEZKA - JÍMACÍ JEZ

Jizera v úseku turistické stezky má podstatně větší spád než v jiných partiích. Tato skutečnost nešla pozornosti národohospodářů, kteří se po 1. světové válce rozhodli postavit zde vodní elektrárnu. Hned kousek za visutou galerií byl vybudován 5 m vysoký jez s domkem jezného. Z takto vzniklé nádrže bylo navrženo vést vodní tok do 1760 m vzdálené elektrárny v Podspálově kanálem, z větší části vylámaným ve skále. Náročné inženýrské dílo energetického průmyslu nepředstavuje v místě zhoršení životního prostředí, a tudíž turisty ze stezky nevyhnalo. Ti zde ale přece od zprovoznění elektrárny v r.1926 změnu zaznamenali. Zatímco v horní části stezky vody v Jizeře přibývalo, od jezu až k soutoku s Kamenicí jí výrazně ubylo, ba v suchých letních měsících se Jizera mezi balvany v korytě téměř ztrácí.

© Vydavatelství *Gentiana* – Jilemnice, tel. 481 543 966

G-XXXX/09

Šumica - Párla's Riegruvy slazy

6 RIEGROVA TURISTICKÁ STEZKA - U KAMENNÉHO LVA

Nedaleko před výstupem na Böhmovu vyhlídku míjí chodci několik skalních srázů, padajících téměř kolmo k řece. V ohybu cesty, kde se schází až téměř k řečišti, ční nad hladinou skalisko, jemuž lidová fantazie přisoudila podobu lviho těla. Nejlépe byl útvar pozorovatelný z tohoto místa od Semil; tvar skály proti propustku pod tratí skutečně připomínal hlavu lva s charakteristickou hřívou krále zvířat. V současnosti tyto partie vyhlíží odlišně. Vzrostlá zeleň zakrývá oba břehy, a tak je pro turisty identifikace tohoto místa krajně obtížná.

© Vydavatelství *Gentiana* – Jilemnice, tel. 481 543 966

G-XXXX/09

Semily - Jarho - Riegrovy stezky

7 RIEGROVA TURISTICKÁ STEZKA - BÖHMOVA VYHLÍDKA

Stezka se vine v nevelké vzdálenosti nad Jizerou. Pouze v jednom místě v serpentínách vystupuje až do výšky 50 m nad hladinu. Krátká odbočka z nejvyššího bodu vede na skalnatou plošinu se zábradlím, odkud se naskýtal nejhezčí pohled do údolí. Místo bylo nazváno Böhmovou vyhlídkou podle jména tehdejšího semilského okresního hejtmana, který se o realizaci projektu svým vlivem a potřebnými kontakty nejvíce zasloužil. Stezka i před sto lety vedla převážně lesem, na některých místech ale byly, jak vidíme na dobové pohlednici, srázy odlesněny. Takové partie tu už ale dnes nejsou. Tok řeky se současným návštěvníkům mezi větvemi a kmeny stromů místy ztrácí a také tato vyhlídka ztratila hodně na působivosti.

© Vydavatelství *Gentiana* – Jilemnice, tel. 481 543 966

G-XXXX/09

---

8 RIEGROVA TURISTICKÁ STEZKA - POHLED Z KRKAVČÍ SKÁLY

Ještě úchvatnější dojem než Böhmova vyhlídka poskytoval naproti ležící rozhled z Krkavčí skály. Nachází se totiž 80 m nad hladinou Jizery. Toto místo zpřístupnil pro návštěvníky v r.1905 semilský Okrašlovací spolek, neboť turistický odbor tu ještě nepracoval. Krkavčí skála a její okolí sloužily v dřevních dobách turistiky na Semilsku jako oblíbený cíl nedělních výletů, místo setkávání přátel a pro pořádání kulturnězábavných programů. I v současnosti k ní vede značená trasa, není ale příliš frekventovaná a ani automobilisté se u ní často nezastavují, byť je to sem ze silnice jen kousek. Jednou z příčin je zčásti zakrytý výhled, který neposkytuje už takový zážitek z vlnícího se kaňonovitého údolí s vodním tokem a železniční tratí s tunely, jako tehdejšímu pozorovateli.

© Vydavatelství *Gentiana* – Jilemnice, tel. 481 543 966

G-XXXX/09

---

9 RIEGROVA TURISTICKÁ STEZKA - TUNEL PRO PĚŠÍ

Skály protějšího levého břehu Jizery jsou tunely železniční tratě doslova prošpikovány. V levé části pohlednice vidíme strážní domek, postavený před vjezdem do třetího z nich (počítáno od Semil). Stavitelé turistické stezky se odvážili na trase jen o tento jeden, když předtím vyloučili možnost zřídit zde visutou galerii jako v Řekách. Je pouze 12 m dlouhý a i jeho profil je pochopitelně jen zlomkem železničního. Přesto jeho vylámání v neobyčejně tvrdé skále dalo dělníkům pořádně zabrat. Na průraz spotřebovali celkem 1086 dynamitových patron.

© Vydavatelství *Gentiana* – Jilemnice, tel. 481 543 966

G-XXXX/09

Partie - Rogrovy turistické stánky mezi Semily a Lázněm.

10 RIEGROVA TURISTICKÁ STEZKA - PARTIE U PĚŠÍHO TUNELU

Podnikatel staveb Karel Kryka z Hořeniho Hamru se zavázal, že provede turistickou stezku v šíři 120 cm, aby se protijdoucí osoby mohly bez potíží vyhnout. Cesta je v celém úseku pohodlná a jen mírně výškově zvlněná. Mohli ji tedy snadno absolvovat chodci všech věkových kategorií a oběho pohlaví. Dámy bylo ovšem možno vidat mezi turisty na počátku 20.stol. jen sporadicky. O to více nás může těšit jejich převaha na tomto snímku. Ač speciální turistickou výstrojí ještě nedisponovaly, bezpochyby ji zdolaly bez problémů. Stezka byla slavnostně otevřena 10.10.1909, tedy vlastně po sezóně. Přesto lze však podzimní období k návštěvě doporučit, neboť v různých odstínech zbarvené listí stromů vyvolává v návštěvnicích nezapomenutelné dojmy.

© Vydavatelství *Gentiana* – Jilemnice, tel. 481 543 966

G-XXXX/09

ŘEBROVA TURIST. STEZKA

PRAHA

TURIST. STEZKA

1922

11 RIEGROVA TURISTICKÁ STEZKA - PRAMEN ANTALA STAŠKA

Kromě politického vůdce národa Riegra se Semily mohly pyšnit ještě jednou osobností - spisovatelem Antalem Staškem, jenž provozoval ve městě advokátní kancelář. Otevření turistické stezky se též zúčastnil a k památnému dni přispěl večer v Obecním domě slavnostním projevem. Po několika letech se sice ze Semil přestěhoval do Prahy, místní občané na něj ale nezapomněli. Z vrchu Medence nad Spálovem stéká k Jizeře několik podpvrchových pramínek, jež obohaceny o minerály vyvěrají zpět na povrch. Jeden z nich byl v r. 1925 zachycen, upraven do této podoby a pojmenován Pramenem Antala Staška. Těto pocty se podkrkonošskému spisovateli dostalo ještě za jeho života. Nepříliš vydatný pramínek slouží jako vítané zastaveníčko a občerstvovací stanice turistů dodnes.

© Vydavatelství *Gentiana* - Jilemnice, tel. 481 543 966

G-XXXX/09

Hydroelectric power station

12 RIEGROVA TURISTICKÁ STEZKA - HYDROELEKTRÁRNA V PODSPÁLOVĚ

Osadu Podspálov tvořilo několik ve stráni rozesetých roubených chalup. Jejich zánik způsobila stavba hydroelektrárny v letech 1921-26. Přívodní kanál byl zaústěn do vyrovnávací komory či tzv. vodního zámku nad elektrárnou a odtud voda již strmě proudila potrubím z výšky 24 m na dvě roztáčené turbíny. Práce na vodním díle byly odvedeny mimořádně kvalitně, a tak byla v provozu nepřetržitě až do konce 20.stol. Teprve před 10 lety se přikročilo ke generální rekonstrukci, při níž byly vyměněny Francisovy turbíny za výkonnější Kaplanovy a staré ovládací přístroje za elektronické vybavení. Zpod elektrárny vytékající „vypůjčená voda“ se vrací zpět do koryta Jizery a poté, co se po několika desítkách metrů mísí s vodami bystré říčky Kamenice, její tok podstatně mohutní.

© Vydavatelství *Gentiana* – Jilemnice, tel. 481 543 966

G-XXXX/09

---

13 RIEGROVA TURISTICKÁ STEZKA - CRHOVA CHATA V PODSPÁLOVĚ

Se jménem Fr. L. Riegra se v jeho rodišti Semilech i okolí setkáváme velmi často. Nejen tato stezka, ale jeho jméno nese i turistická chata na Kozákově a hlavní semilské náměstí. Z něho je to do opěvovaného jizerského údolí ještě dva kilometry chůze dílem po silnici, dílem poľní cestou. V protáhlé obci Bítouchov si ji můžeme zpestřit prohlídkou zděné zvonice z r. 1812. Ve stráni položená stavba zaujme vysokou originální cibulovitou bání krytou šindelem. Ti, kteří vykoučijí z autobusového nebo vlakového nádraží v Podmoklicích, použijí trasu po opačném, tedy levém břehu Jizery. Obě cesty se sbíhají u rozcestníku poblíž bývalé restaurace Františka Kousala, kde mívají turisté poslední možnost se před nástupem na stezku občerstvit.

© Vydavatelství *Gentiana* – Jilemnice, tel. 481 543 966

G-XXXX/09

Partie z Riegrovy turistické stezky mezi Semily a Žel. Brodem.

14 RIEGROVA TURISTICKÁ STEZKA - STRÁŽNÍ DOMEK V PODSPÁLOVĚ

Se jménem Fr. L. Riegra se v jeho rodišti Semilech i okolí setkáváme velmi často. Nejen tato stezka, ale jeho jméno nese i turistická chata na Kozákově a hlavní semilské náměstí. Z něho je to do opěvovaného jizerského údolí ještě dva kilometry chůze dílem po silnici, dílem po polní cestou. V protáhlé obci Bítouchov si ji můžeme zpestřit prohlídkou zděné zvonice z r. 1812. Ve stráni položená stavba zaujme vysokou originální cibulovitou bání krytou šindelem. Ti, kteří vykoučí z autobusového nebo vlakového nádraží v Podmoklicích, použijí trasu po opačném, tedy levém břehu Jizery. Obě cesty se sbíhají u rozcestníku poblíž bývalé restaurace Františka Kousala, kde mívají turisté poslední možnost se před nástupem na stezku občerstvit.

© Vydavatelství *Gentiana* – Jilemnice, tel. 481 543 966

G-XXXX/09

Partie a. Hingroy turlettoho stesby most Semily a Zel. Brodum

15 RIEGROVA TURISTICKÁ STEZKA - LÁVKA PŘES KAMENICI

Dřevěnou lávku přes Kamenici nepostavili turisté pro svou stezku, ale podspálovští chalupníci, pro něž představovala po dlouhá léta prakticky jediné spojení se světem. Měla jen provizorní charakter, neboť se předem počítalo s možností, že při povodních spojeným ničivým silám Kamenice a Jizery stejně neodolá a bude odnesena. Skutečně se tak často stávalo, ale na jejím místě byla postavena vždy nová. Takto vypadala v době, kdy po ní kráčeli první turisté právě zprovozněné stezky. Její další varianty byly již bytelnější, dokonce se dalo hovořit už o dřevěném mostu. Ale teprve ten železobetonový z konce 30.let do těchto míst přinesl převratnou kvalitativní změnu.

© Vydavatelství *Gentiana* – Jilemnice, tel. 481 543 966

G-XXXX/09
